

Zonder Titel

(Comedia sin título)

Federico García Lorca

Vertaling: Tonny Holtrust

Personages in volgorde van opkomst (1)

Schrijver (theatermaker)

Toeschouwer 1

Bediende

Toeschouster 1

Jongeman

Souffleur

Actrice

Nick Bottom

Toeschouster 2

Toeschouwer 3

Man in het zwart (eigenaar van het theater)

Houthakker (die "maan" speelt)

Toeschouwer 2

Toneelknecht

Vrouw 1

Vrouw 2

Toeschouster 3

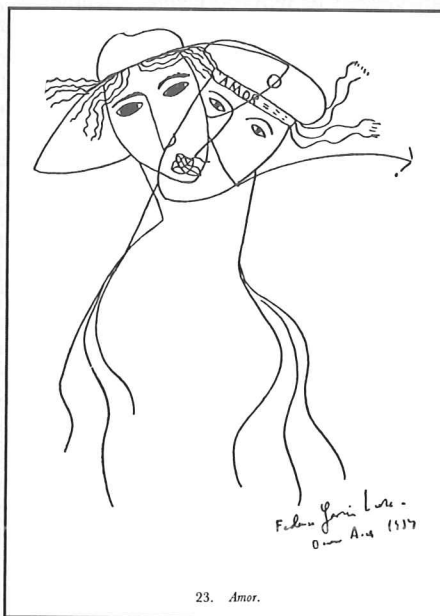
Fee

Elf

Arbeider

(Grijs doek)

Schrijver Dames en heren, Ik ga het doek niet ophalen om het publiek met een woordenspel te verblijden, of met een panorama waar een huis te zien is waarin niets gebeurt, en waarop het theater zijn schijnwerpers richt om te amuseren en u te doen geloven dat dát nu het leven is. Nee. De dichter, met al zijn vijf zintuigen in volmaakte conditie zal u vanavond, niet tot zijn genoegen, maar tot zijn spijt een stukje werkelijkheid tonen. In alle bescheidenheid moet ik erop wijzen dat niets verzonnen is. Engelen, schaduwen, stemmen, sneeuwliedjes en dromen bestaan en ze bewegen zich onder jullie, even echt als ontucht, de munten die jullie in je zak hebben, of de latente kanker in de mooie vrouwenborst of de vermoede tong van de koopman. Jullie komen naar het theater met als enige wens je te vermaken en jullie hebben schrijvers die je betaalt, zeer terecht, maar vandaag zet de dichter jullie klem want hij is er beslist op uit jullie hart te raken door de dingen te tonen die jullie niet willen zien, door de simpelste waarheden uit te schreeuwen, die jullie niet willen horen. Waarom? Als jullie in God geloven en ik geloof, waarom zijn jullie dan bang voor de dood? En als jullie in de dood geloven, waarom dan die wreedheid, die onverschilligheid voor het vreselijke lijden van jullie medemensen? Ha ha ha ha! Jullie zullen zeggen dat dit een preek is. Nou en, is een preek lelijk? Bijna al degenen die naar me luisteren hebben ooit de deur dichtgegooid en zijn vertrokken, hun vader of hun moeder achterlatend op een moment dat die ze voor hun bestwil kapittelden, en op dit moment zouden ze alles geven wat ze hebben, tot hun ogen toe, om opnieuw die zachte verklonken stemmen te horen. Zo ook nu. Maar de werkelijkheid onder ogen zien is moeilijk. En haar onderrichten zoveel te meer. Het is prediken in de woestijn. Maar het doet er niet toe. Bovenal voor jullie, stadsmensen, met het armste en ellendigste leven dat je je kunt voorstellen. Alles wat jullie doen is wegen zoeken om niets te weten te komen. Als

Liefde
(Tekeningen van F. García Lorca)

de wind huilt, speel je pianola om niet te verstaan wat hij zegt; om de eindeloze stroom van tranen om ons heen niet te zien, hang je de ramen vol kantwerk; om rustig te kunnen slapen en het onophoudelijke getsjirp van je geweten het zwijgen op te leggen, vinden jullie verzorgingstehuizen uit. Een preek! Ja, een preek! Waarom moeten we altijd naar het theater om te zien wat er gebeurt en niet om te zien wat er met ons gebeurt? De toeschouwer is gerust omdat hij weet dat het stuk zich niet tot hem richt, maar wat zou het prachtig zijn als ze hem plotseling vanaf de planken toeriepen en hem aan het praten kregen, en de zon van het toneel het bleke gezicht van die wegwruiper zou doen gloeien!

De werkelijkheid begint omdat de schrijver niet wil dat jullie je in het theater voelen maar midden op straat; en hij wil dus ook geen poëzie, geen ritme, geen literatuur maken, hij wil jullie hart een lesje geven, daar is hij dichter voor, maar in alle bescheidenheid. Iedereen kan het. De schrijver weet hoe hij verzen moet maken, naar mijn mening heeft hij hele mooie gemaakt, en hij heeft geen slechte theaternaam, maar gisteren zei hij me dat elke kunst voor de helft kunstmatig is, wat hem nu ergerde, en dat hij geen zin had hier met de geur van witte leliën aan te komen of met de salomonszuil (2) besmeurd door gouden duiven. (Klapt in zijn handen.) Wilt u mij een kop koffie brengen? (Er valt een doek, beschilderd met huizen en vuiligheid. Pauze.)

Lekker sterk. (Gaat zitten. Er klinkt vioolspel.) De geur van witte leliën is aangenaam, maar ik heb liever de geur van de zee. Ik zou kunnen zeggen dat de geur van de zee ontstijgt aan de borsten van de sirenen en zo nog duizend dingen, maar haar maakt het niet uit en zij hoort

het evenmin, zij blijft tegen de kust aan bonken in afwachting van nieuwe drenkelingen, dat is wat haar voor de mens interesseert. Maar hoe breng je de geur van de zee over naar een theater of hoe bezaai je de zaal met sterren?

Toeschouwer 1 (stalles) Door het dak weg te halen.

Schrijver Val me niet in de rede!

Toeschouwer 1 Daar heb ik het recht toe. Ik heb betaald voor mijn plaats!

Schrijver Het betalen van een plaats geeft geen recht tot het in de rede vallen van een spreker, en nog veel minder tot het beoordelen van het stuk.

Toeschouwer 1 Nou en of!

Schrijver Of het u bevalt of niet, applaudiseer of wijs het af, maar beoordeel nooit.

Toeschouwer 1 De enige wet van het theater is het oordeel van de toeschouwer.

(Er komt een man hollend op, gekleed in rood tricot. Hij draagt een wolfskop. Hij maakt twee salto's en valt midden op het toneel.)

Schrijver Wie is dat? O, u heeft zich bezeerd! Maar komt u hier niet nog een keer langs. Dat verbied ik u onherroepelijk.

Stem Lorenzo! Mijn Lorenzo! (3)

(De wolf gaat af, in het licht van een volgsplot.)

Toeschouwer 1 Abominabel!

Schrijver Wees zo goed uw mond te houden.

Toeschouwer 1 Ik heb betaald om theater te zien.

Schrijver Wat? Wat? Theater? We zijn hier niet in het theater.

Toeschouwer 1 O nee?

Schrijver (heftig) Nee, mijnheer. Wat nu speelt, is dat u bang bent. U weet, omdat u me kent, dat ik de muren omver wil halen zodat wij horen hoe ze huilen of moorden of hoe daarbuiten bedorven buiken knorren van mensen die niet eens weten dat het theater bestaat, en daar schrikt u voor terug. Maar gaat u toch weg. Thuis heeft u de leugen die op u wacht, u heeft er uw thee, uw radio en een vrouw die, als ze de liefde met u bedrijft, aan de jonge voetballer denkt die in het kleine huis aan de overkant woont.

Toeschouwer 1 Als we niet waren waar we zijn, zou ik naar boven komen om u een klap in uw gezicht te geven.

Schrijver Ik zou u mijn andere wang toekeren. Lafaard.

Bediende De koffie.

Toeschouwer 1 Ik heb te veel oog voor de werkelijkheid om daar op in te gaan.

Schrijver Hahaha! De werkelijkheid. Weet u wat de werkelijkheid is? Luister maar. Het hout van onze doodskisten, van allen die hier in de zaal zijn, is al gehakt. Er staan vier doodskisten achter glas te wachten op vier schepselen die nu naar mij luisteren, en misschien is er één, misschien, één die al bij het aanbreken van de dag gevuld kan worden, kort na het verlaten van deze o zo levendige plaats.

Toeschouwer 1 Ik ben niet gekomen om lessen in moraal te krijgen of om naar onaangename zaken te luisteren. Weest u maar dankbaar dat u in Spanje bent, een land dat gek is op de dood. In Engeland zouden ze u allang uitgefloten hebben. Ik ga. Ik dacht dat ik in het theater was.